

LITTERATUR

SVÄRDET OCH HAKKORSET

Med historisk lärdom, juridiskt skarpsinne och stilistisk briljans utreder Telford Taylor i »Sword and Swastika» relationerna mellan parti och militär i Tredje riket. Det är ingen hängmattslektyr, späckad som boken är med data, namn, detaljer om organisation, tabeller, kartor och fotnoter. Men den specialintresserade läsaren — historiskt, militärt eller politiskt intresserad — får leta för att finna rikare guldgruvor.

Författaren är väl kvalificerad för värvet. Brigadgeneral till rangen, advokat till professionen, juridiskt utbildad i Harvard och flitigt anlitad i administrativa regeringsuppdrag samt anställd i underrättelse-tjänsten sedan 1943, var han en av huvudaktörerna på amerikansk sida under Nürnbergprocessen. Flera år efter denna fortsatte han sina undersökningar i Tyskland, genomgick de tagna tyska handlingarna om krigets upprinnelse och förhörde tyska förgrundsfigurer.

Bokens tes är i korthet att den tyska officerskåren var den enda kraft i Tyskland som kunnat stå emot Hitler, eller åtminstone gynnsamt influerat honom, men att den praktiskt taget inte gjorde någonting till den ändan. Detta berodde, menar Taylor, till en början på att officerskåren var enig med Hitler om vissa fundamentala mål för tysk politik. Den hade å andra sidan inte tillräcklig politisk insikt för att fatta den djupare innebörden i Tysklands utveckling under Hitler. Rekryterad huvudsakligen från junkerkretsar, stöpt i en stel, för icke-militära skeenden främmande och ofta likgiltig tradition, bildade officerarna en »exotisk krigarkast».

Taylor ironiserar med den rätt vedertagna uppfattningen om officerarna i Tyskland som en kallt effektiv grupp män med världserövring som program. Kalla var de, säger han, men deras sätt att se var för arkaiskt för att bli verkligt effektivt, och deras mål var inte världserövring utan återställande av tysk militär supremati i Europa. Med undantag för Seeckt utmärktes de av en trångsynt, försiktig och rent av trög yrkestorrhet (»professionalism»). Det var just för att Hitler förde in ett starkt element av djärvhet och fantasi (man ville tillägga: ett *väl* starkt!) i den militära ledningen som generalerna blev hans villiga medhjälpare och sedan föll in i hans fotspår. — Det är oneligen en synpunkt som först slår med en viss chockverkan, men det är numera svårt att göra vägande anmärkningar emot den.

I den mån militärerna under åren före kriget hade avvikande mening gentemot Hitler om det ena eller andra politiska steget — Rhenlandet, Anschluss, Tjeckoslovakien — var det motiverat av opportunitets- och

timinghänsyn, ej av långsiktspolitiska eller moraliska skäl. I fall efter fall fick Hitler därvid rätt gentemot den militära sakkunskapen; hans fullständiga oförståelse för väsentliga politiska faktorer, såsom Englands relativa osårbarhet och imperiets enighet, parades ju med häpnadsväckande förutseende och instinkt ifråga om västmakternas psykologi och reaktioner i andra viktiga hänseenden. Dessa prestigenederlag för militärerna mjukade upp dem ytterligare inför Hitler och partiet. Till slut led officerskåren, som författaren uttrycker det, en moralisk och politisk bankrutt.

Taylor tecknar en utförlig historisk bakgrund till berättelsens kärndel, officerskåren och det nazistiska partiet. Han griper tillbaka till Fredrik den stores tid och erinrar om att stridsförfarandet, befälsförhållandena och den sociala strukturen på den tiden grundade en tysk militär tradition som fått ödesdigra efterverkningar: officerarnas uppgift var egentligen att motta order från hög ort och därefter helt sonika dirigera sitt folk dit de beordrades gå. Trots börd och yrkesstolthet var Fredriks officerare föga mer än förmän. De hade följaktligen inte mycket behov av, men däremot en hel del förakt till övers för, uppfostran och bildning. Det var aldrig tal om att grunda en krigsakademi...

I teckningen av de militära-partipolitiska relationerna före Hitler stannar Taylor naturligen längst vid von Seeckt. Författaren betonar hur Seeckt såg på Versailles som Scharnhorst och Gneisenau såg på Tilsit, hur han gjorde en dygd av nödvändigheten och skapade en kvalitets- i stället för en kvantitetsarmé, hur hans utrikespolitiska syn var starkt antipolsk och pro-rysk (»Polens utplånande, med rysk hjälp, måste bli ett av våra huvudsyften») och hur han noga aktade sig för att riskera riksvärnets prestige genom att ställa sig bakom något visst politiskt parti. Under Weimar-republiken spelade dock Reichswehr, paradoxalt nog, större politisk roll än Wehrmacht i tredje riket. Arméns prestige stod högt bland politikerna, och Seeckt rörde sig smidigt bland dessa. Groener anade faran när S. A. började göra sig breda, men inom officerskåren fanns redan många nazister, och för de opolitiska officerarna var en hägrande upprustning med förbättrade befodringsförhållanden ett överskuggande framtidsperspektiv. von Schleicher underhandlade snart med nazistiska koryféer. När den intrigante generalen och hans maka undanröjdes vid junikuppen 1934 höjdes å andra sidan inte en protest från officerskåren, utom av de avdankade von Hammerstein och von Mackensen.

En vändpunkt i förhållandet militärer—parti i Tyskland var Blomberg—Fritschkrisen. Taylor betraktar den som ytterst förolämpande för de förra, vilka dock motståndslöst fogade sig. Man har svårt att se på listan på de officerare vilka befodrades i sammanhang med utrensningen som annat än ett tecken på moraliskt förfall inom kåren. Författaren använder det starka uttrycket att den blev »grundlurad, demoraliserad och mutad». Man erinrar sig Chester Wilmots konklusion i »The Struggle for Europe»: »Hitler, f. d. korpral, utmanövrerade den starkaste av generalstaber och tillvann sig absolut kontroll över världshistoriens enormaste militärmaskin.» Knappast några av de

högre officerarna utom Adam och Beck riskerade vid tillfället sin karriär för inre övertygelse. För officerarna var Fritschs' öde, Görings förödmjukelser och ängslan för Himmler av mindre betydelse än att Hitler, »realisten», kunde rusta upp utan att behöva bry sig om riksdagen.

Hitler insåg under sin första tid, ehuru i grunden proletär till sin typ, mycket väl att han ännu var beroende av generalernas — liksom av kapitalisternas och aristokraternas — stöd. Han undvek också länge att med militärerna disputerade rent militära ting. Armén svor trohetsed till sin nye Oberste Befehlshaber. Denne var snabb uti att tillägna sig militärt detaljvetande och militär jargong. Upprustningen genomfördes. De i Versaillesfreden förlorade områdena återtogs det ena efter det andra. Österrike invaderades. Tjeckoslovakien krossades utan att det blev allmänt krig. Tyskland var åter en stor militärmakt. Allt tycktes lyckas för Hitler. Militärerna blev honom allt följsammare. När kriget mot Polen förbereddes, varnade de knappast Führern längre. Intet tyder på att de i allmänhet, som v. Seeckt, önskade Polens förintelse; de var helt enkelt inställda på dess snabba erövring. Men Taylor hävdar att den dokumentation som kommit i dagen otvetydigt visar den militära ledningens vetskap om den politiska ledningens folk-utrotningsplaner. Tyska generaler har ju efter kriget antingen hävdats motsatsen, eller att de gjort allt för att hindra dessa planer — en inkonsekvens i deras försvar för sig själva som författaren anser kunde räckt för att konstatera lösligheten i ursäkterna.

Det är egendomligt att motståndskretsarna i Tyskland ständigt satte sitt hopp till officerskåren, trots att denna svikit vid det ena tillfället efter det andra. Det måste åtminstone till dels ha berott på synvillor, som bitit sig fast tämligen långt efter kriget. När män som Halder vid ett tillfälle som just före München 1938 organiserade en »komplot» för att bevara freden var det inte, efter vad man nu lättare borde kunna bedöma, för att han i och för sig ville åt Hitler, utan därför att han trodde att Hitler skulle förlora om han började krig just då. Resultatet av den fredliga segern i München hade Halder ingenting mot. Han har själv motiverat sin roll den gången. Likaså var Becks fasta motståndsvilja en myt. Han välkomnade Hitlers Machtövertagelse och lovprisade honom senare offentligt. Fritschaffären lyfte visserligen en slöja från hans ögon, och på våren 1938 var han orolig över Hitlers huvudstupa politik. När det gick upp för honom att krigshotet — som Taylor säger — inte bara var en plötslig, galen idé hos Hitler, men en integrerande del i ett farligt politiskt och socialt system, protesterade han och sökte samla det högre befälet till att avgå in corpore. Men fast dessa var övertygade om att krig *nu* vore fel »timing», blev de snart oense, och Beck stod lika ensam som förut Groener. Ett stort tillfälle hade gått till spillo. Beck hade inte dynamism nog för situationen. Han var, som von Hassel säger i sina memoarer, »helt Clausewitz, utan en gnista av Blücher eller Yorck». Han avgick som stabschef. Men han gick med på att intet skulle publiceras därom. »Personlig återhållsamhet och falsk patriotism», konkluderar Taylor, och gör den vemodiga reflektionen: »Man

Litteratur

kan bara sorgset undra om inte nyheten om brytning på ett så högt plan åtminstone kunde kommit Neville Chamberlain att tänka sig för två gånger innan han räckte ut handen efter paraplyet.»

Telford Taylors bok kommer lägligt för den som med intresse tagit del av den tyska litteratur som flödat så rikt under de senare åren, särskilt 1949, och som kanske kunde kallas generals-apologier. Den har — påpekar både Trevor Roper i en nyligen publicerad artikel i *Foreign Affairs* och Charles Poore i *New York Times* i en anmälan av »The Rommel Papers» — nog mycket inspirerats av Liddell Harts smickerkampanj för de av honom utfrågade fältherrar som bekant sig vara hans lärjungar. Taylor går, utan all iver, tillrätta med myter och missförstånd som härrör från denna brokiga litteratur och från många andra källor. Resultatet har blivit upplysande, framställningen är tankeväckande.

Torsten Brandel.

MAGINOTLINJEN

Huvudsakliga källor:

*Général Prételat*¹: *Le Destin tragique de la Ligne Maginot*. Paris 1950.

*Paul Reynaud*²: *La France a sauvé l'Europe*. Paris 1947.

— *Au Cœur de la Mêlée*. Paris 1951.

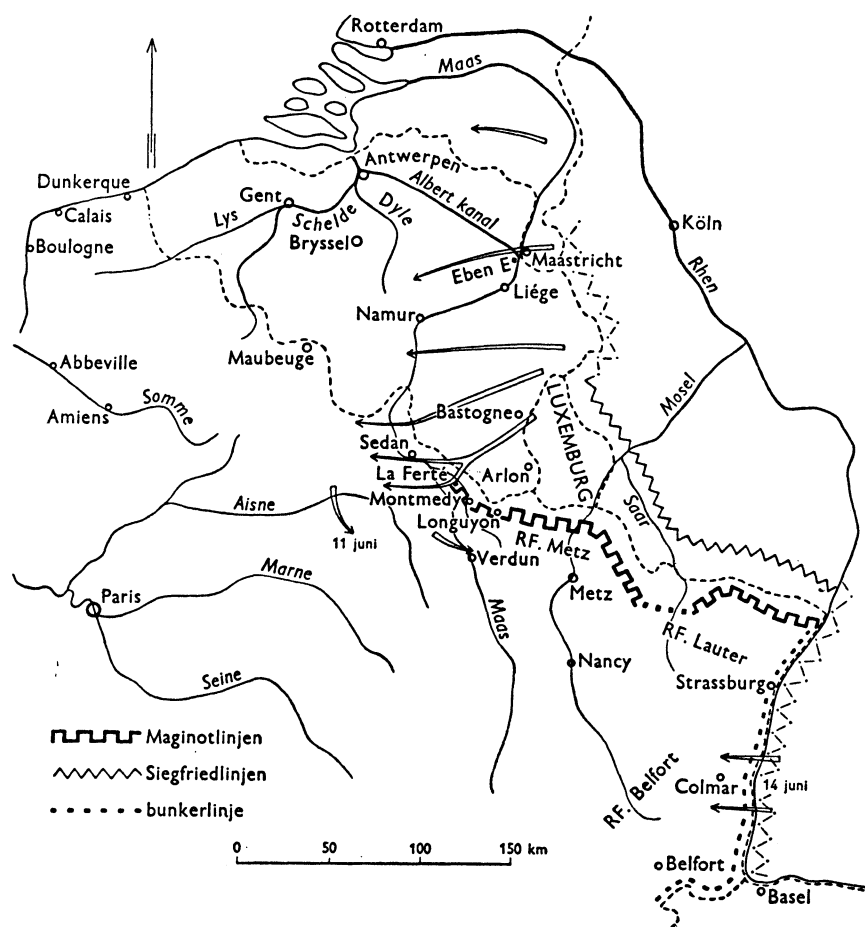
Med återtagandet av Elsass-Lothringen hade Frankrike efter första världskriget fått en ny direkt och öppen gräns mot Tyskland. Därmed följde också krav på skydd genom befästningar i någon form mot en granne, som i framtiden på grund av resurser och folkmängd alltid måste utgöra ett hot, även om denne för tillfället var slagen och fått Rhenlinjen besatt av Västmakterna.

Den franska högsta ledningen bedömde nu läget beträffande det fasta gränsvärdet i huvudsak sålunda: I första hand gällde det att åstadkomma ett sådant skydd mot överraskande angrepp över den direkta gränsen mot Tyskland (d. v. s. i Elsass-Lothringen), att man fick erforderlig tid att bringa övriga försvarsmedel i funktion. Väster om Mosel ansågs Belgien kunna fördröja anfall och i öster utgjorde Rhen ett hinder. Att helt täppa till den öppna gränsen mellan Mosel och Rhen samt att nödtorftigt spärra den av naturen förhållandevis starka gränsen längs Rhen skulle då bli uppgiften för ett befästningssystem. Planen för detsamma borde så avpassas att erforderliga befästningsarbeten vore färdiga innan de allierades ockupation av brohuvudena vid Rhen upphörde (1935 enligt Versaillesfreden). Beträffande försvarslinjens eventuella fortsättning genom Belgien eller längs fransk-belgiska gränsen se vidare.

Var skulle nu befästningarna läggas och *hur* borde desamma se ut?

¹ Befälhavare för den armégrupp i vilken Maginotlinjen ingick.

² Konseljpresident 21 mars—16 juni 1940 och dessutom krigsminister 19 maj—16 juni.

Dessa frågor voro föremål för omfattande undersökningar och försök under större delen av 1920-talet.

Allmän enighet rådde om att försvarslinjen borde gå så nära gränsen som möjligt. Ett viktigt skäl härför var att gruvorna i Brieyområdet (nordväst Metz) måste skyddas. Likaså var man ense om att eventuella befästningar skulle bilda en i stort sett sammanhängande linje — »la ligne continue» enligt dåtida franska hithörande reglementen. De förutvarande tyska fästningarna Metz—Diedenhofen och Strassburg, vilka ej berörts av kriget och oskadade övertagits, voro icke alltför föråldrade, vilket senare särskilt gällde de befästningsgrupper, som åren närmast före 1914 utförts på södra och östra fronterna av Metz. Men i förhållande till den nuvarande riksgränsen voro dock dessa anläggningar så belägna att de icke kunde få något större värde i det nya befästningssystemet.

Fronten mellan Mosel och Rhen erbjuder fienden tvenne anfallsriktningar båda utan naturliga hinder av betydelse: den ena i stort

Litteratur

sett längs Mosel mot Nancy, den andra mot nedre Elsass med möjligheten att taga Rhenförsvaret bakifrån. Befästningssystemet borde därför anordnas med tanke på att spärra i dessa båda riktningar.

I fråga om *hur* detta system skulle utformas ställdes mot varandra tvenne olika åsikter, vilka här i största korthet må antydas. För båda åberopades som stöd de senaste krigserfarenheterna särskilt från striderna om Verdun.

Enligt den första mera infanteristiskt betonade åsikten tog man särskilt fasta på det förhållandet att även de kraftigaste tyska anfäll kunnat hejdas mot under fältförhållanden utbyggda zoner av huvudsakligen infanteriställningar. Ett i princip liknande befästningssystem borde även nu vara lämpligt. Sålunda förordades en till sina huvuddrag i fredstid permanent utbyggd zon bestående av ett nät av skyttegravar, förbindelser etc.

Enligt den andra åsikten hade visserligen anfällen kunnat stoppas av skyttegravssystemen, men dessa senare krävde avsevärda besättningsstyrkor och kunde icke skydda de i dem grupperade trupperna från alldeles för stora förluster, medan däremot de permanent byggda täckta rummen i forten etc. visat stor motståndsförmåga mot även den kraftigaste artilleribeskjutning. En zon befästad så som antytts i föregående punkt syntes icke längre tillräcklig. Därför borde nu huvudförsvarsställningen bestå av för ett sammanhängande eldsystem längs hela fronten grupperade permanenta verk. Dessa, växlande från stora fort till enstaka bunkrar, anordnade med kraftigaste skydd (betong, pansar, berg etc.) och försedda med all erforderlig utrustning skulle kräva relativt mindre besättningsstyrkor. I övrigt borde i fredstid försvarslinjen så utbyggas med hinder, förbindelser, förråd etc. att dit förlagda säkerhetsbesättningar vore i sådan beredskap att anfäll omedelbart vid ett krigsutbrott kunde avslås.

Resultatet av hithörande undersökningar blev att 1929 den högsta militära ledningen godkände och föreslog att befästningssystemet borde utföras principiellt enligt den senare av de här antydda åsikterna. Den 14 januari 1930 beviljades på föredragning av krigsminister *Maginot* avsevärda anslag för omedelbart påbörjande av arbetena enligt det nyssnämnda militära förslaget.

Den nu aktuella fronten indelades i trenne »Régions fortifiées» (R. F.) sålunda:

R. F. Metz innefattande områdena på båda sidor om Mosel,

R. R. Lauter från och med Saar till Rhen samt längs denna flod till ett par mil söder Strassburg,

R. F. Belfort längs återstående sträcka av Rhen och en del av gränsen mot Schweiz.

Enligt de första planerna var Longuyon (ung. 20 km öster Montmédy, d. v. s. grovt räknat i hörnet mellan Belgien, Frankrike och Luxemburg) den västligaste punkten på den egentliga Maginotlinjen.³

³ I dagligt tal avsågs med »Maginotlinjen» befästningslinjen från Longuyon till Rhen.

Sedermera utsträcktes linjen utefter gränsen till Belgien (se vidare). Den yttersta permanenta anläggningen, som vid det tyska anfallet 1940 kom att i taktiskt avseende sammanföras med Maginotlinjen, var det lilla verket La Ferté (ung. 13 km nordväst Montmédy). Detta blev det hörn, omkring vilket anfallets yttersta vänstra flygel framfördes. La Ferté var f. ö. det enda permanenta verk i Maginotlinjen, som blev taget i verklig strid (19 maj), medan den franska armén ännu var intakt.

Det franska önskemålet att Maginotlinjen skulle fortsättas genom Belgien mötte svårigheter. Det sedan första världskriget med detta land bestående militärfördraget utgick 1936 och förnyades icke av dess regering. Anledningen härtill var bl. a. (enl. Reynaud) att konung Leopold och partiet omkring honom ansåg, att ett militärfördrag med Västmakterna kunde av Hitler tagas som förevändning för kränkandet av landets neutralitet, samt att de inrepolitiska förhållandena i Frankrike (folkfronten) icke ingävo förtroende. Fransmännens åstundan var att deras försvarslinje skulle förlängas i stort sett över Arlon—Bastogne (i belgiska Ardennerna) antingen mot Liège för att därefter böja av västerut mot Antwerpen eller enligt ett kortare alternativ över Namur mot Antwerpen. Dessa planer blevo dock av belgarna endast i ringa omfattning realiserade. Bland utförda permanenta arbeten (våren 1940) voro: i Ardennerna en del enklare spärrar, i trakten av Liège några fort (bl. a. det bekanta Eben Emael intill holländska gränsen), vidare förberedelser för översvämning av vissa områden samt komplettering av Albertkanalen. Denna, som ledde från Antwerpen i huvudriktning mot Maastricht, hade fått sin slutliga sträckning främst för att ingå i en militär hinderlinje. Vid det tyska anfallet 1940 visade sig de belgiska befästningarna icke vara av någon större betydelse. Detta senare icke minst på grund av ett målmedvetet tyskt utbildningsarbete beträffande detaljerna i strid om permanenta befästningar (t. ex. Albertkanalen och Eben Emael).

Belgarnas olust att alltför mycket binda sig vid Frankrike samt den tyska upprustningen efter Hitlers maktillträde hade till följd beslut, att den franska befästningslinjen skulle utsträckas att omfatta hela den återstående delen av nordgränsen ända till havet. De befästningar, som härvid planerades, voro dock av betydligt mindre omfattning jämfört med vad som utfördes i den egentliga Maginotlinjen. Anledningen därtill var förutom kostnaderna, att den franska högsta ledningen ansåg, att man med Belgien framför sig borde få tillräcklig tid att hinna verkställa den gruppering av armén läget kunde för-
anleda.

Vid krigsutbrottet hösten 1939 voro Maginotlinjens permanenta anläggningar till största delen fullt färdiga enligt planerna och längs Rhen hade utförts en bunkerlinje. Luckorna mellan de permanenta verken hade i viss utsträckning blivit kompletterade med fältarbeten utförda av trupper. Utefter återstoden av den franska nordgränsen hade permanenta befästningar anlagts endast på ett fåtal ställen bl. a. vid ostfronten av Maubeuge. Sträckan mellan Maubeuge och Sedan, varest i maj 1940 genombrottet skedde, var endast svagt befästad. Då

Litteratur

det tyska anfallet sedan kunde framföras bakom den franska nordfronten fingo densamma befästningar så gott som intet värde.

Kostnaderna nedlagda på den egentliga Maginotlinjen under 1930-talet uppgingo (enl. Reynaud) till 7 miljarder frs, d. v. s. 2 à 3 miljarder sv. kr., allt enligt dåtida kurser.

General *Prételat* gillar i sin ovan angivna bok anläggandet av befästningslinjen längs gränsen mot Tyskland såsom i princip fullt riktigt och säger, att det var att beklaga att linjen icke kunde fortsättas i Belgien eller, då överenskommelse därom ej kunde träffas, att den franska nordgränsen ända till havet icke blev mera fullständigt befästad. Beträffande det valda befästningssystemet anser han att djupgrupperingen inom detsamma icke var tillräcklig, men att de permanenta anläggningarna på det hela taget voro väl utförda. Han framhåller särskilt att Maginotlinjen icke blev genombruten utan kringgången och att den uppgavs först då motståndet från den franska nordostfrontens trupper i övrigt var brutet. (Den tyska övergången av Rhen, ung. i höjd med Colmar, och genombrottet av därvarande försvarslinje ägde icke rum förrän den 14 juni.) — Härtill må anföras att inga strider i större skala om Maginotlinjen förekommo, enär tyskarna icke offrade krafter på anfall mot den starka befästningslinjen så länge goda utsikter funnos att på annat sätt bringa det franska försvaret på fall. —

Den här antydda uppfattningen hos franska högsta ledningen beträffande befästandet av gränserna mot Tyskland utsattes för en skarp kritik av *Paul Reynaud* i hans förut angivna båda omfångsrika arbeten. I sin granskning, ofta ytterligt tillspetsad såväl då det gäller sak som person och icke alltid helt övertygande, ser han förhållandena beträffande försvaret av gränsen mot Tyskland i största korthet sålunda:

Under alla tider hava flertalet anfall från Frankrikes östra grannar kommit över de öppna slätterna mellan Ardennerna och havet. Där går den naturliga anfallsvägen mot landets hjärta. Sedan, där tyskarnas genombrott nu skedde, ligger hälften så nära Paris som Strassburg och för en fiende som bryter igenom vid Sedan yppar sig möjligheten att gå mot Paris eller att taga försvarslinjerna vid den direkta gränsen mot Tyskland i ryggen. Till detta frågar han, vad var då Maginotlinjen, och ger härtill svaret: två fronter befästningar vardera på 70 km (här avses R. F. Metz och R. F. Lauter) eller sammanlagt 140 km av den 760 km långa gränsen från Kanalkusten till Schweiz och dessa befästningar lågo icke vid de klassiska invasionsvägarna utan borta i Lothringen och Elsass. Han tillägger att under nära 10 års tid före kriget intalades franska folket att det kunde vara tryggt i skydd av det harnesk den starka Maginotlinjen utgjorde. Men densamma var icke ett helt harnesk utan endast två bitar av vilka ingendera skyddade hjärtat. — Som tidigare anförts hyste högsta ledningen, i motsats till Reynaud, uppfattningen, att det i första hand var den direkta gränsen mot Tyskland, som borde skyddas av befästningar. —

I försvarssystemet, sådant detsamma tog form i slutet av 1920- och

början av 1930-talen, avsågs att en del av armén skulle utgöra säkerhetsbesättning i befästningarna samt den andra och större delen vara rörlig avsedd för offensiva operationer. För detta borde armén vara organiserad, utrustad och utbildad. Så var dock icke fallet vid krigsutbrottet 1939. Den militära skulden härför lägger nu Reynaud på marskalk Pétain och general Weygand, vilka båda under årtal varit högsta ledare för armén, men som sådana alltför fångna i äldre åsikter. Den år 1935 utnämnde nye arméchefen general Gamelin får även skarp kritik, men denna berör mera hans verksamhet under krigets första halvår. Reynaud erkänner emellertid att den militära ledningen var handikappad genom att åren närmast före kriget landets ekonomi blivit allt svagare och tillräckliga medel till försvaret icke kunnat beviljas.

Reynaud anför vidare, att den reklam som särskilt vid äskandet av anslag gjordes kring de under utförande varande befästningarna genom uttalanden av högt ställda personer, framför allt Pétain och Daladier, om Maginotlinjen som »le bouclier de la France», att den »défendait les portes de la France», att befolkningen i Nordfrankrike kunde leva i trygghet skyddad av starkt befästade gränser o. s. v., åstadkom mycken skada. Dyliga slagord godtogos alltför gärna av den stora massan, vilken blev helt inställd på att kunna friköpa sig med ett försvar under minsta risker i den så starka befästningslinjen. När så i maj 1940 det tyska genombrottet skedde blev besvikelsen så mycket större. Reynauds bedömande kan i korthet sammanfattas sålunda: När kriget kom stod landet med en krigsplan, som fordrade en offensivarmé som icke fanns. I stället hade man en defensivarmé som fordrade befästningar, vilka saknades i fiendens sannolika huvudanfallsriktning. Vid det tyska anfallet sändes så defensivarmén in i Belgien för att på öppna fältet föra en strid för vilken erforderlig utrustning och utbildning fattades. Därför gick det också som det gick.

En mera fullständig undersökning om Maginotlinjens berättigande skulle föra för långt. Här kan endast antydningssvis framhållas följande. Beträffande frågan om försvarssystemet sådant det kom till uttryck i Maginotlinjen var »riktigt», må hänvisas till att detsamma utarbetades under ledning av Frankrikes främsta militära expertis och att det till stor del var Maginotlinjen som föranledde tyskarna att än en gång trots de politiska följderna anfalla genom det neutrala Belgien. Att sedan den franska fältarmén icke fyllde måttet enligt lägets krav var något som icke behövde följa av befästningssystemet som sådant.

Härtill bör bemärkas att armén under första vinterhalvåret — icke utan skäl benämnt »la drôle de guerre» — i alltför stor utsträckning sysselsattes med befästningsarbeten, vilka ofta visade sig föga tillfredsställande i fråga om de utförda arbetenas kvalitet. Där hade, trots den nödvändiga beredskapstjänsten, säkerligen tiden i stället kunnat bättre användas till ett intensivt utbildningsarbete. — Vi hava f. ö. exempel på närmare håll, att man stundom hellre använder otillräckligt utbildade trupper till befästningsarbeten än bedriver öv-

Litteratur

ningar. — Det förtjänar också framhållas att, i motsats till vad som på lekmannehåll ofta antages, den tyska västarmén i maj 1940 varken beträffande numerär eller materiel, var särskilt överlägsen de sammanlagda styrkor, vilka kunnat stå till de allierades förfogande för att möta den tyska offensiven. Däremot hade tyskarna vetat att förskaffa sig överlägsenhet på de avgörande punkterna, och det var detta i förening med den modernare tyska utbildningen och bättre ledningen som gav utslaget.

Till slut en fråga: Äro befästningssystem av typen lång Maginotlinje något för oss? Kan svaret härpå vara annat än nej?

Lennart von Heijne.
